

Lezen

De beste boeken van

Zijn de best verkochte boeken ook de indrukwekkendste? Zeven recensenten van het *Friesch Dagblad* kozen hun persoonlijke topper van het jaar 2014. En wat blijkt? De boeken die hen bij blijven staan echt niet allemaal in de bestsellerlijst.

Douwe de Vries: Bij het opmaken van de balans aan het eind van een jaar blijken slechts enkele boeken in de herinnering een vaste(re) plek te hebben gekregen. De roman *Vergeef ons onze zwakheid* (uitgeverij Cossee) van Gijs IJlander (1947), in de eerste helft van dit jaar verschenen, betekende voor mij een bijzondere leeservaring. Niet alleen vanwege de prachtige natuurbeschrijvingen die een passend decor vormen voor het ook nog spannende verhaal, maar vooral omdat er enkele belangrijke, actuele levensvragen op indringende wijze aan de orde worden gesteld.

Hoofdpersoon in de roman is een arts die meewerkt aan euthanasie op uitdrukkelijk verzoek van een hoogbejaarde bewoner van een verpleeghuis en daardoor in ernstige gewetensnood raakt. IJlander plaatst het morele dilemma waarin de arts raakt tegen de achtergrond van de veranderende normen en waarden in de huidige samenleving. Morele grenzen dreigen te verschuiven in een maatschappij waarin de beklemtoning van de individuele vrijheid van mensen steeds meer ten koste lijkt te gaan van de gemeenschap. Wat betekent bijvoorbeeld respect voor het leven als de dood voor het individu een aan-

trekkelijk perspectief is?

In de roman van IJlander ruik je de zee, hoor je de branding en krijg je de meeuwen en voel je juist daardoor de eenzaamheid van een arts die worstelt met vragen over leven en dood. Hij lijkt jaloers te zijn op de vrouw die als Jona bijna verdwijnt in de romp van een aangespoelde walvis. Maar - en dat is het perspectief dat de auteur gelukkig biedt - uiteindelijk (h)erkent hij z'n verantwoordelijkheid en keert hij als het ware terug naar het leven. Voor mij vormde deze roman een hoogtepunt in het afgelopen jaar.

Nels Fahner:

Ongrijpbaar en juist daardoor fascinerend: dat is de poëzie van Albertina Soepboer in haar bundel *Bezongen* die dit jaar verscheen (uitgeverij Atlas Contact). Het zijn korte gedichten van één strofe, compact en geladen met betekenis, als meditatieteksten. Neem *Gebed*: 'achter de kerk staat een vrouw, ze verdraagt / doffe haren op vette kleren, een hond blaft / eenzaam, traag loopt oud water de kraan uit / dit beeld wilde ik vasthouden en uitzetten / voordat de engel van zijn ladder afdaalde.'

Wie of wat is die engel? Je komt het niet te weten - maar zeker is dat

In de roman van IJlander ruik je de zee, hoor je de branding en kriesende meeuwen

Soepboer in de bundel constant afdaalt en peilt in het schemergebied van de ziel, tussen ons rationele denkende ik en het onbewuste in. Bij deze dichteres krijgt de natuurlijke grilligheid in de mens een prominente plek, depressies en stemmingswisselingen spiegelen natuurverschijnselen als eb en vloed.

Het is opvallend dat het cyclische beleven van tijd, aan de hand van maanstanden en seizoenen, dit jaar bij verschillende dichters terugkwam, niet alleen bij Soepboer maar ook in *Meer hoof dan voet* van Marjolijn van Heemstra en *Dialog met het eiland* van Koos Geerds, over het licht op Schiermonnikoog. De laatste maakte een schitterende reeks gedichten die de verschillende maanden van het jaar verbinden

met het kerkelijk jaar.

In deze poëzie rommelt de tijdgeest: zoals de dichters na de oorlog zochten naar een nieuwe taal, zo lijkt nu de poëzie een bredere maatschappelijke beweging te weerspiegelen, die zich verzet tegen de stille dictatuur van een 24-uurseconomie, op zoek naar een natuurlijk tijdsbesef en een nieuwe menselijke maat. *Bezongen* van Albertina Soepboer is wat dat betreft exemplarisch voor de dichtkunst van deze tijd. Een must have voor poëziefhebbers.

Hans Ester:

Klimtol (uitgeverij Podium) van de Zuid-Afrikaan Etienne van Heerden bezit een overweldigende creativiteit. Hoe is het mogelijk om een romanhandeling tot in de details te vervlechten met de trucs met de jojo?

Om het leven van Ludo Loeloe-raai, de ongeëvenaarde jojo-speler, gaat het in deze roman. Ludo zegde het burgerlijke bestaan jong vaarwel en trad in plattelands zaaits op als virtuoos met de jojo. Nu zit hij mijmerend en zuipend op de veranda van zijn huis aan de Kaapse westkust. Ludo denkt over zijn successen na. Maar steeds duikt het

schuldgevoel op over het jongetje dat hij tijdens een jachtige autorit na een optreden heeft doodgerekend.

De rust in Paternoster wordt verstoord wanneer het lijk van de 'kreefinspekteur' aanspoelt die de vissers van de westkust op de toegestane vangstquota inspecteerde. De inspecteur is vermoedelijk vermoord. Met dit lijk is de subtiële orde van Paternoster bedreigd en begint de eenheid plaats te maken voor de zoektocht naar een schuldige.

De haat van de gemeenschap bait zich samen tegen Snaartje Windvogel die aan haar gewelddadige souteneurs in Kaapstad is ontsnapt. De verteller in deze roman knipoopt af en toe naar de lezer die zijn andere romans kent. De verteller schept daarmee een verbond met de lezer. Hij maakt ook duidelijk dat we met een literaire schepping te maken hebben. Het afzonderlijke woord bij van Heerden vermenigvuldigt zich tot beelden. Dat is het poëtische element van zijn proza.

Tjerk de Reus:

Het beste boek van 2014 kan niet alleen een boek zijn dat een uitstekende eerste in-

